

Forblad

Kjøbenhavns Sundhedsvedtægt

Ax. Ulrik

Tidsskrifter

Meddelelser fra Akademisk Arkitektforening AA 1899 - 1900

1899

KJØBENHAVNS SUNDHEDSVEDTÆGT.

I dette Tidsskrifts Nr. 21 for 1. Aug. d. A. har Hr. cand. polyt. P. A. FENGER fremsat nogle Betragtninger om Københavns Sundhedsvedtægt og Sundhedskommission, som vidne om Interesse for vore sanitære Forhold, men ikke om indgaaende Kendskab til denne Materie. Deraf enkelte Fejltagelser, som friste til Modsigelse. Hr. Fenger er Ingeniør, og det er i sin Orden, at han taler Ingeniørernes Sag; Savnet af teknisk Medhjælp har virkelig været følt af Sundhedskommissionen, og der er fremkommet Forslag til at afhjælpe det. Forhaabentlig er det altfor beskedent, naar den ærede Indsender anser det for »ganske uopnaaeligt«, at der ansættes sanitære Ingeniører under Sundhedskommissionen; det har længe været paataent at ansætte i det mindste een, og det vilde være ønskeligt, om der var Udsigt til, at dette kunde ske samtidig med de nye Distrikters Indlemmelse i Byen, men dertil behøves jo en Bevilling af Repræsentationen.

Forøvrigt har Kommissionen heller ikke hidtil været ganske uden teknisk Bistand, idet den, hvor særlig Indsigt krævedes, har henvendt sig til Ingeniørforeningen og af denne modtaget kyndig Vejledning, i hvilket Øjemed der ogsaa er tilstaaet den en meget rundelig Bevilling. Der kunde vel ogsaa tænkes andre Udveje — Hovedstaden er jo ikke fattig paa hygiejnisk uddannede Ingeniører —, men det vilde ubetinget være en lidet praktisk Løsning at besætte Posten som Chef for Sundhedspolitiet med en Ingeniør, som Hr. Fenger foreslaar. Sundhedspolitiet er Sundhedskommissionens Sekretariat og eksekutive Myndighed; foruden de første forberedende Undersøgelser besørger det Udfærdigelsen af Paalæg og Tilsynet med deres Overholdelse, og det har et stort Arbejde ved Antagelsen af og Kontrollen med de under Kommissionen sorterende Plejehjem, men til Ledelsen af dette Hverv er en Ingeniør ikke bedre skikket end f. Eks. en Architect eller en Læge eller en Rodemester. Naturligst vil det dog være at beholde en Jurist, som kan klare de for andre dødeliges Øjne ofte skjulte Skær, som skyldes Lov og Ret.

Saalænge Sundhedskommissionen savner fast teknisk Medhjælp, har det været undskyldeligt, om dens Raadgivere — in specie dens Lægepersonale — har kunnet

FORSIKRINGSELSKABET
DANMARKS BYGNING.

ARCHITEKT
MARTIN BORCH.

fejle i tekniske Spørgsmaal, men naar man beskylder Kommissionen for Ubehjælp-
 somhed og Upraktiskhed, særlig i Sager, som angaa Installationen af Vandklosetter
 i ældre Ejendomme, undervurderer man de med disse Sager forbundne store
 Vanskeligheder, som bunde ikke i tekniske, men i sanitære Hensyn. Beskyld-
 ningen vilde være fuldkommen paa sin Plads, saafremt Kommissionen uden videre,
 fordi Vandklosetter ere at foretrække for Luftklosetter, havde tilladt Opstilling af
 W. C. i alle de mørke Skabe, hvori Københavnerne i de sidste halvhundrede
 Aar med hartad utrolig Selvfornægtelse har besørget en dog ikke ganske uvæsentlig
 Livsfunktion. Men da Sundhedskommissionen lige fra Begyndelsen har haft Øjet
 aabent for, at den hidtil værende Tilstand er under al Kritik og derfor vanskelig
 forenelig med Indførelse af et saa fremskredent teknisk Apparat som vore Dages

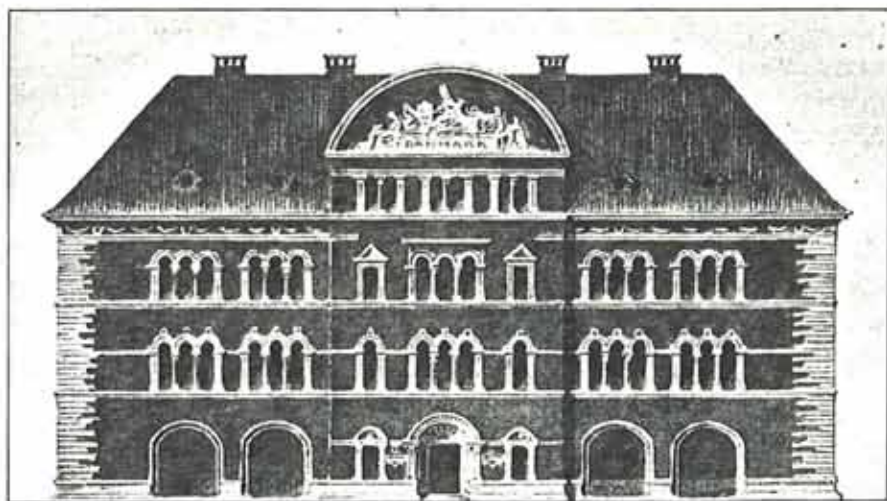
FORSIKRINGSELSKABET
 "DANMARK" S BYGNING.

ARCHITEKT
 MØRK-HANSEN.

Vandkloset, skulde man synes, at den snarest fortjener Architekters og Ingeniørers Bifald for dens Bestræbelser for samtidig med Reformens Indførelse at forbedre Forholdene. Saafremt disse Bestræbelser ikke altid have fundet et heldigt Udtryk — for hvilket man dog skylder en Paavisning —, nuvel, saa er det fordi Opgaven hidtil har været ny; det kan blive bedre med Tiden.

I Anledning af Hr. Fengers øvrige Bemærkninger kunde det være ganske fristende, at drøfte Sundhedsvedtægtens Fortrin og Mangler, men det vilde paa dette Sted føre for vidt. Kun nogle af de fremførte Punkter skal jeg tillade mig kortelig at omtale.

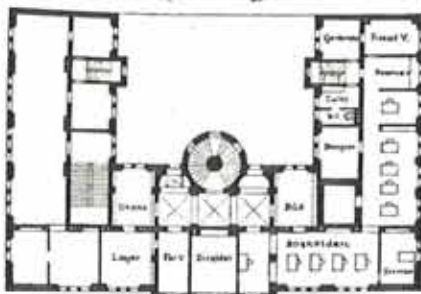
Hr. Fengers Forslag til Desinfektion af Klude ser meget smukt ud paa Papiret, men lader sig ikke gennemføre. Klæder, som ere inficerede med smitsomme Sygdomme, kunne efter Epidemiloven underkastes gratis Desinfektion, men Klude i Almindelighed, som man ikke kan gaa ud fra ere inficerede, men som delvis

PLAN AF STUE.

PLAN AF 1. SAL
(Livs-forsikring)

FORSIKRINGSSÆLSKABET
DANMARK'S BYGNING.

ARCHITEKT
A. CLEMMENSEN.

kunne være det, have ikke Adgang til gratis Desinfektion. Betalt Desinfektion kan denne Vare næppe bære, og hvis den kan det, er det umuligt at føre nogen Kontrol. At betro Kontrollen til Opkøberne ved Hjælp af et Plomberingssystem er det samme som at give Afkald paa den, og for det offentlige er den umulig, fordi desinficerede Klude ikke kunne kendes fra andre Klude. Sundhedskommissionen har af Hensyn hertil indskrænket sig til at træffe visse Bestemmelser, hvis Formaalstjenlighed ganske vist kan diskuteres, men som dog byde nogle sikre Fordele, bl. a. ved de Fordringer, som stilles til Lokalerne. Ulemperne ved Kludehandelen turde da ogsaa mindre være at søge i Faren for Smitte end deri, at det er en med Støv og Smuds forbunden Levevej, som foregaar under Former, der lægge store Hindringer i Vejen for et virksomt Tilsyn.

Det er ikke rigtigt, at Sundhedsvedtægtens Bestemmelser til Forhindring af Røg ere »yderst vage«. Tværtimod er Ordlyden af § 26 saa bydende som faa andre Steder i Vedtægten. Naar det desuagtet kun er smaat med Sundhedskommissionens Resultater overfor Røgulempen, naar den Gang efter Gang har ført en frugtesløs Kamp med store Fabriksanlæg, som ledes af vore mest fremragende Teknikere, maa Grunden søges et ganske andet Sted. Det gaar hos os som i andre store Byer, hvor der klages over det samme, at Tekniken vel har mange og udmærkede Midler til sin Raadighed mod Røgulempen, men intet, som virker sikkert og til Stadighed, i alt Fald saalænge man vil undgaa uforholdsmæssige Bekostninger. Man kan ikke bebrejde Kommissionen, at den ikke forhindrer Røgen, naar man stadig lader den forstaa, at dette kun kan ske ved at overskære Industriens Livsnerve, og paa dette Grundlag fører den ind i endeløse Retssager. Forhaabentlig vil det hjælpe, naar Sundhedskommissionen faar en Ingeniør; men sikkert er det ikke.

Det er en Fejltagelse, at Gødningegruber ikke maa have et større Rumfang end 6 Kubikalen; de maa, naar Sundhedskommissionens Tilladelse indhentes, gerne være større, men saaledes, at Størrelsen skal staa i et bestemt, af Kommissionen nærmere angivet, Forhold til Hestenes Antal. Det er den eneste Maade, paa hvilken man kan sikre sig en hyppig Tømning af Gruben — ved større Gruber hver 2den Dag —, hvilket er det, som tilsigtes, fordi gammel og hængemt Gødning ved Tømningen forpuster Luften i langt højere Grad end frisk Gødning. At det skulde være mere praktisk at afpasse Gruberne efter den Størrelse, som Landmanden ønsker at give Gødningsslæssene, er ikke nogen ny og ukendt Opfattelse, men den havde ikke fortjent at finde en Talsmand i den ærede Indsender, og den har næppe nogen Fremtid i Sundhedslovgivningen.

Artiklen indeholder endnu flere Bemærkninger, af hvilke nogle kunne have deres Berettigelse, men som lige netop røre ved Punkter, der ere af den aller største Betydning for Sundhedsplejen og derfor ikke lade sig blot nogenlunde udtømmende behandle i nogle faa Linier i en Tidsskriftsartikel. Æmnet er for stort, og jeg frygter for allerede at have lagt for meget Beslag paa den Plads, som disse »Meddelelser« kunne indrømme.

Uagtet Hr. Fengers Indlæg mere bærer Præg af løst henkastede Aforismer end af vel overvejete Kritik, er det ikke desto mindre velkomment, fordi det vækker Opmærksomhed for sanitære Forhold, og fordi det giver Anledning til en Meningsudveksling. Saalænge Ingeniørerne (og Architekterne) anse Sundheds-

avtoriteterne for upraktiske Teoretikere, og disse paa deres Side savne Forstaaelse af sanitære Spørgsmaal selv indenfor de tekniske Fagmænds Kreds, er det trange Tider for Hygiejnen. Dette maa ikke være Tilfældet. Af loyalt Samarbejde mellem Læger og Teknikere er kun godt at vente.

AX. ULRIK,
konst. Stadslæge.

W. C.

I »Meddelelserne« af 1. og 15. August have d'Herrer Stadsingeniør JOCHIMSEN og Stadslæge HOFF udtalt sig nærmere om Motiverne til de opstillede Fordringer for Vandklosetrum. Hr. Stadsingeniør Jochimsen udleder sikkert med Rette den generende Stank i de nuværende Klosetrum fra de af Urin gennem-sivede Gulve. Forureningen af Gulvene skyldes den alt for lille Urinbeholder, som i stærkt befolkede Lejligheder jævnlig overfyldes. Det er derfor ganske naturligt, slutter Hr. Stadsingeniøren, at man nu, da man staar i Begreb med at gaa over til Vandklosetsystemet, maa benytte Lejligheden til at faa disse Forhold forbedrede, og at Fordringerne til disse Rum skærpes.

Klagen angaar Luftklosetter, og Fordringerne burde stilles til disse og stilles saa skarpt som muligt. Klagen passer ikke for Vandklosetter, og Fordringerne til disse kunne ikke motiveres med Erfaringer fra Luftklosetrum. Der kan ved Vandklosetter indtræde en grov og skadelig Forstyrrelse i Stueetagen, hvis Faldrøret forstoppes i Bøjningen, medens Klosetterne i de øvre Etager benyttes flittigt. En saadan Forstoppelse bevirkes imidlertid ikke ved en Bagatel, og Genstanden bliver hurtigt bragt frem for Lyset. Det vil i de fleste Tilfælde være muligt at henføre den til en bestemt Lejlighed, hvis Beboere da maa døje saa meget af Haandværkere, Vicevært og de oversvømmede Lejere, at de fremtidig passe paa, hvad de kaste i Klosettet.

Kloakvæsenet i Kjøbenhavn og Frederiksberg fører Tilsyn med Faldrørens Indretning, og dette Tilsyn er saa godt, at Faldrørene ingen Sinde ville blive forstoppede ved en naturlig Benyttelse af Klosetterne, men kun, naar der i disse kastes en Gulvklud, -en Dukke, en hel Papirkurvs Indhold eller lignende. Saa-danne Forstyrrelser ville muligvis af og til forekomme i Begyndelsen, men ikke i en saadan Grad, at de kunne blive bestemmende for Vandklosetsystemet. Disse Forstyrrelser ere saa voldsomme, at det med Hensyn til Opdagelsen og Reparationen af dem er ganske ligeegyldigt, om Klosetrummet har Lys eller ikke. De indtræffe lige let i begge Tilfælde, og der vil utvivlsomt blive gjort rent efter dem. Hvorfor er der ikke, hvis Faren er saa stor, bragt en høj Mulkt i Forslag for Nedkastning af andet end Klosetpapir i Vandklosetter?

Et Vandkloset i sig selv er et simpelt Apparat. Det er en Kumme med en 4 Tom. Vandlaas. Cisternen med Svømmerhane og Vandledning er mere kompliceret; men hvad der kan komme herfra er filtreret og bakteriefrit Vand, som vel kan medføre Ulemper, men ingen Fare for Sundheden. Ved nye Vandledninger kan der være smaa Utætheder i Samlingen mellem to Rør, men de lukkes paa nogle faa Dage af Rust og ere næsten aldrig til Stede, naar et Hus tages i Brug. Hvis der siden fremkommer Utætheder af Vandledningen, have disse i Reglen en anden Aarsag og en betydelig Størrelse.